

УДК 37.015.31:[159.922:316.776]

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2025-112-4>

ДІАЛОГІЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН: АНАЛІЗ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ

Цюпак Ірина Миколаївна,
кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти
Херсонський державний університет
itsiupak@ksu.ks.ua
orcid.org/0000-0002-7427-8588

Статтю присвячено комплексному аналізу феномена «діалогічне мислення». Актуальність дослідження зумовлена трансформаціями освітнього простору, які вимагають розвитку в дітей уміння критично мислити, висловлювати власні судження, сприймати різні позиції та вступати у конструктивний діалог. На основі аналізу наукових джерел окреслено міждисциплінарний характер вивчення діалогічного мислення, що інтегрує філософський, психологічний, комунікативний та педагогічний виміри. Визначено основні наукові підходи: філософсько-методологічний, у межах якого діалог розглядається як механізм смислотворення та взаємодії протилежних позицій; психологічний, де діалогічність трактується як чинник розвитку когнітивних процесів, креативності та емоційно-сислової сфери; педагогічний, що акцентує на структурах дидактичного діалогу й потенціалі діалогічної педагогіки. У статті уточнено зміст поняття «діалогічне мислення», яке визначено як інтегровану когнітивно-комунікативну здатність особистості сприймати, співвідносити та інтерпретувати різні позиції, вступати у смислотворчу взаємодію, генерувати нові судження та здійснювати аналіз, узагальнення, прогнозування й критичне осмислення інформації. Методологічну основу становлять системний, порівняльно-історичний та концептуально-термінологічний підходи. Зроблено висновок про необхідність посилення діалогічної складової в системі професійної освіти педагогів, що сприятиме ефективній реалізації принципів діалогічної педагогіки й створенню умов для гармонійного когнітивного та соціального розвитку дітей. Визначено перспективи дослідження, що передбачають аналіз готовності педагогів і майбутніх педагогів до формування діалогічного мислення у дітей, що дозволить не лише оцінити стан розробленості питання, а й визначити напрями подальшого удосконалення освітньої практики на ідеях діалогічної педагогіки.

Ключові слова: діалог, трилог, полілог, діалогічне мислення, діалогічна педагогіка, освіта.

DIALOGICAL THINKING AS A PEDAGOGICAL PHENOMENON: AN ANALYSIS OF SCIENTIFIC APPROACHES

Tsiupak Iryna Mykolaivna,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Pedagogy
and Psychology of Preschool and Primary Education,
Kherson State University
itsiupak@ksu.ks.ua
orcid.org/0000-0002-7427-8588

The article is devoted to a comprehensive analysis of the phenomenon of «dialogical thinking». The relevance of the study is determined by the transformations taking place in the educational space, which require children to develop the ability to think critically, express personal judgments, perceive diverse viewpoints, and engage in constructive dialogue. Based on an analysis of scholarly sources, the interdisciplinary nature of dialogical thinking research is outlined, integrating philosophical, psychological, communicative, and pedagogical dimensions. The study identifies the main scientific approaches: the philosophical and methodological approach, in which dialogue is regarded as a mechanism of meaning-making and interaction between opposing positions; the psychological approach, where dialogicality is understood as a factor in the development of cognitive processes, creativity, and the emotional-semantic sphere; and the pedagogical approach, which emphasizes the structure of didactic dialogue and the potential of dialogical pedagogy. The article clarifies the meaning of the concept “dialogical thinking”, defining it as an integrated cognitive-communicative capacity of an individual to perceive, correlate, and interpret various positions, to engage in meaning-generating interaction, to produce new judgments, and to carry out analysis, generalization, prediction, and critical processing of information. The methodological basis of the study includes systemic, comparative-historical, and conceptual-terminological approaches. The study concludes that strengthening the dialogical component within teacher professional education is essential for

the effective implementation of the principles of dialogical pedagogy and for creating conditions conducive to the harmonious cognitive and social development of children. The prospects of the research have been identified, which involve analyzing the readiness of teachers and future educators to foster dialogical thinking in children. This will make it possible not only to assess the current state of the issue's development but also to determine directions for further improvement of educational practice based on the principles of dialogical pedagogy.

Keywords: *dialogue, trilogue, polylogue, dialogical thinking, dialogical pedagogy, education.*

Вступ. У сучасних умовах розвитку української освіти особливої ваги набуває формування в дітей умінь ефективно взаємодіяти, висловлювати власні думки, критично осмислювати інформацію та вступати в конструктивний діалог. Актуальність дослідження також зумовлена необхідністю оновлення професійної підготовки майбутніх педагогів, яка має враховувати сучасні психолого-педагогічні підходи до розвитку мисленнєвих процесів дітей. Вивчення рівня готовності педагогів, аналіз труднощів і запитів фахівців, а також визначення ефективних педагогічних засобів сприятиме підвищенню якості освітнього процесу та створенню умов для гармонійного розвитку дитини.

Теоретичне обґрунтування проблеми. Проблема формування діалогічного мислення розглядається в науковому дискурсі як багатовимірний і міждисциплінарний явище, зображене у працях різних дослідників. Суходуб Т., Самойлов О., Калач Д., Марчук І. здійснюють філософсько-методологічний трактування феномену й розглядають діалог як фундаментальний спосіб інтелектуального існування людини, де діалогічне мислення постає як: процес взаємодії протилежних позицій, що веде до народження нового знання; історичні витоки діалогічності – від сократівських бесід до філософії Нового часу, де розвивається здатність розуміти «чужий голос» і співвідносити його з власним. Психологічні та психолінгвістичні дослідження (Диса О., Мазяр В., частково Михальчук Ю.), які аналізують діалогічне мислення як механізм розвитку когнітивної та емоційно-сміслової сфери: взаємозв'язок діалогічності та креативності; емоційний вимір діалогу, який впливає на стійкість аргументації та формування особистісних смислів; діалогічність як універсальний принцип психічної діяльності, що лежить в основі розвитку мислення. Педагогічні дослідження (Нефедченко О., Триняк М., Проценко І.), які зосереджуються на дидактичних і методологічних аспектах організації діалогу в навчанні: введення поняття діалогічної педагогіки; структура дидактичного діалогу. Дослідження у напрямі комунікативно-педагогічної та соціально-психологічної парадигми (Кириленко В., Хамбір В., Писанко М.) визначають діалогічне мислення як здатність сприймати й інтегрувати різні позиції, аргументовано вести діалог і використовувати мисленнєві операції

(аналіз, узагальнення, прогнозування) у процесі усної взаємодії. Позиція Н. Луцан, яка підкреслює, що діалогічність є поступовою, багаторівневою здатністю, яку педагог має свідомо формувати. Сукупність цих підходів свідчить про те, що діалогічне мислення є інтегрованим феноменом, який синтезує філософські, психологічні та педагогічні аспекти і потребує високої професійної готовності педагога для його ефективного розвитку в дітей.

Мета статті – аналіз теоретичних підходів до розуміння феномена «діалогічне мислення», визначення його змістових характеристик у контексті освіти.

Методологія та методи. Методологічну основу дослідження становить системний підхід, що забезпечує комплексний аналіз феномена «діалогічне мислення» як цілісного педагогічного явища. Здійснено теоретичний аналіз, синтез, узагальнення та класифікація наукових джерел щодо проблеми діалогічного мислення; порівняльно-історичний аналіз підходів до формування діалогічного мислення у дітей; концептуально-термінологічний аналіз для уточнення змісту ключового поняття.

Результати дослідження. У сучасних умовах розвитку освіти особливої значущості набуває формування в дітей здатності до осмисленої, аргументованої та відкритої взаємодії. Стрімкі зміни в соціокультурному просторі, зростання ролі комунікації та необхідність конструктивного вирішення пізнавальних і міжособистісних завдань актуалізують потребу в розвитку діалогічних форм мислення. Саме діалогічне мислення розглядається сьогодні як фундаментальна передумова становлення критичності, гнучкості та креативності інтелекту, що забезпечує здатність не лише продукувати власні судження, а й сприймати різні позиції, співвідносити їх, вступати у смислотворчу взаємодію.

Разом із тим, попри зростання наукового інтересу до проблеми діалогічності, у сучасній педагогічній та психологічній літературі простежується певна неоднозначність трактування цього явища. Різні науковці акцентують увагу на філософських, комунікативних, психолінгвістичних чи когнітивних аспектах діалогу, що потребує комплексного аналізу й узгодження. Така багатовимірність підходів свідчить про складність і поліфункціональність феномена, а також виявляє потребу в систематизації його наукових інтерпретацій.

У цьому контексті важливим завданням є опрацювання і порівняння поглядів учених, які закладають теоретичні засади розуміння сутності діалогічного мислення, його механізмів, структури та ролі в розвитку особистості. Саме тому у наступному викладі зосередимо увагу на аналізі основних концептуальних підходів до трактування поняття «діалогічне мислення», що дасть можливість узагальнити науковий дискурс і уточнити зміст цього феномена у контексті освіти.

Діалогічне мислення у якості актуальної проблеми сьогодення, на думку Суходуб Т. потребує свого переосмислення, насамперед через відсутність укорінення культури діалогу в сучасних соціокультурних практиках (Суходуб, 2021). Автор розглядає феномен у розрізі філософського аналізу та через розуміння логічного змісту діалогу: «...бути певного порядку взаємодією між протилежними сторонами, представники яких мають власну думку з тих чи інших питань (свої переконання, гносеологічні настанови тощо), але й приймають на себе позицію – стати учасниками бесіди» (Суходуб, 2021: 60). У дослідженні Самойлова О. представлено способи вирішення теоретичних проблеми на основі принципу діалектики та діалогічної природи мислення, через призму аналізу філософських поглядів генеруванні ідей через зіткнення двох протилежностей, тобто діалогу (Самойлов, 2020: 7). Так, «Сократівська діалогічна евристика» в сучасній освіті, як зазначає Нефедченко О., творчо модернізується й використовується педагогами для навчання (Нефедченко, 2017). На думку автора, для цього потрібні два компоненти: діалогічне мислення й діалогічна поведінка тих, хто організовує та ініціює це навчання (діалог).

Діалог, за дослідженням Проценко І., є предметом комплексного вивчення багатьох наук: філософії, соціології, культурології, психології, педагогіки, естетики, мистецтвознавства, лінгвістики, аксіології, герменевтики тощо (Проценко, 2017:153).

За визначенням Калач Д. та Марчук І.: «Важливість діалогу як способу існування та мислення, у якому розвивається «внутрішня людина», підкреслювалася у філософії з часів Платона. Філософія Нового часу зробила вагомий крок до свідомого вирішення проблеми пізнання чужого «Я»» (Калач, Марчук, 2020: 77). Узагальнено авторами, що діалогічна форма виражає внутрішню логіку розвитку думки.

Потреба розвитку діалогічної комунікації і мислення, на думку Кириленко В., Хамбір В. та Писанко М., носить соціально-психологічну вмотивованість. Суть діалогічного мислення неодноразово обґрунтовувалась в роботах дослідників різних напрямів: педагогів і лінгвіс-

тів, психологів (Кириленко, Хамбір, Писанко, 2025: 222).

Диса О. зазначає, що незважаючи на те, що діалогічне мислення віддавна супроводжує історичний розвиток людини, методологічних розробок щодо вивчення цього явища сучасна психологія має ще недостатньо (Диса, 2005: 8).

Дослідження автора присвячене уточненню залежності креативності мислення від рівня розвитку його діалогічності та розробці програми розвитку діалогічного мислення та з'ясуванню механізм впливу діалогічних форм навчання на розвиток креативності мислення. Аналіз наукових досліджень, що здійснений Дисою О., дав підстави дійти висновку, що творче мислення завжди діалогічне (Диса, 2005: 4-7).

У дослідженні Кириленко В., Хамбір В. та Писанко М. зазначено, що гідно з науковими поглядами О. Пахомової, діалогічне мислення виступає як здатність особистості сприймати позиції інших, активно реагувати на них, аргументовано вести діалог і враховувати множинність точок зору (Кириленко, Хамбір, Писанко, 2025: 224).

На думку авторів (Кириленко В., Хамбір В. та Писанко М.), з огляду на зазначене, можна дати визначення феномену «діалогічне мислення», яке «є однією з ключових форм когнітивної активності людини, що дозволяє ефективно взаємодіяти з іншими суб'єктами у процесі обміну думками, пошуку істини, вирішення конфліктів або створення нового знання» (Кириленко, Хамбір, Писанко, 2025: 224). Також, діалогічне мислення має спиратись на сформоване у дитини діалогічне мовлення і проявляється у здатності здобувача освіти ефективно взаємодіяти в усному мовленні у формі діалогу, що передбачає не лише мовленнєву активність, а й розвиток когнітивних процесів, таких як: прогнозування, аналіз, узагальнення, класифікація та критичне осмислення отриманої інформації.

Феномен «діалогічне мислення», як компонент організації ефективного навчання, знаходить своє відображення у дослідженні Нефедченко О., де автор наголошує на понятті «діалогічної педагогіки», яка в західному освітньо-філософському дискурсі виходить за межі вузької дисциплінарної ідентичності педагогічної науки і розглядаються в контекстах «світового суспільства», «суспільства ризику», «суспільства глобальних мереж». Як висновок, Нефедченко О. узагальнює, що усі ці моделі постіндустріального суспільства ґрунтуються на припущенні безперервності комунікацій. У дослідженні Триняк М., розкрито евристичний потенціал діалогічної педагогіки, що спричинене потребою надати відповідь на виклики інформаційного суспільства (Триняк,

2008). Автор актуалізує проблему виявлення тих методологічних програм і ідей, які здатні подолати традиційні уявлення про зміст і організацію освітніх практик, які б відповідали тим вимогам, що висуває перед освітою інформаційне суспільство.

Триняк М. здійснює аналіз основних концептуальних репрезентацій діалогічної педагогіки й вказує на те, що інтенсивне дослідження її ідей починається з середини ХХ століття, має свою історію, яка є внеском до загальнолюдської цивілізації, бере свій початок ще за часів Сократа, практично застосовувалася Г. Сковородою (Триняк, 2008: 1).

Із вище зазначеного можна зробити узагальнений висновок про те, що формування діалогічного мислення це не просто психологічна складова розвитку когнітивних процесів чи дидактичне завдання, а більш глибоке явище, яке поєднує у собі філософію, психологію та дидактику задля ефективної організації та здійснення виховання і навчання, у пробудженні пізнавальної активності, критичного мислення і соціальної ініціативи. Отже, це є частиною становлення гармонійно розвинутої особистості, яка критично сприймає світ, вміє аналізувати отриману ззовні інформацію та продукувати аргументовані відповіді.

Продовжуючи думки Нефедченко О. та Триняк М., варто погодитися також з поглядами Проценко І., який вказує на те, що потреба у побудові концепції дидактичного діалогу як методологічної основи педагогічної освіти. Автор надає трактування терміну «діалог»: «У першому випадку «діалог», «діалог» означає комунікацію двох, «трилог» – трьох, «полілог» – багатьох осіб» (Проценко, 2017: 153), – який ми можемо визначити як форму педагогічної взаємодії. Так, діалогічна форма спілкування, за визначенням Михальчука Ю., зачіпає емоційну сферу особистості та продукує динамічні зміни у почуттях, що позначається на розвитку наполегливості в підборі аргументів щодо відстоювання власної позиції (Михальчук, 2017: 76). Автор, у контексті свого дослідження, розглядає діалог, як принцип взаємодії, що слушно віддзеркалено у концептуальній моделі розвитку мислення у діалогічній взаємодії, запропонованої Мазяр В., де автор серед принципів діалогічної взаємодії, виокремлює «принцип діалогічності мислення й діяльності» й обґрунтовує це тим, що все різноманіття форм психічної активності (як константних, так і ситуативних) виявляє себе в різноманітті саме діалогічних форм взаємодії (Мазяр, 2013: 80–81).

Вважаємо доречним доповнити, що за визначенням Луцан Н., до форм діалогу, якими оволодіває дитина старшого дошкільного віку є: діалог, трилог і полілог (Луцан, 2006), що на

нашу думку є основою у ствердженні й уточненні феномену «діалогічне мислення» – це інтегрована когнітивно-комунікативна здатність особистості сприймати, осмислювати й співвідносити різні позиції, вступати у смислотворчу взаємодію, генерувати нові знання у процесі діалогу, трилогу чи полілогу, здійснюючи при цьому аналіз, прогнозування, узагальнення, оцінювання та критичне осмислення інформації. Таким чином, використання «діалогічної педагогіки», як основного інструменту в освітній діяльності, не залежно від віку (дошкільний, молодший шкільний, підлітковий вік та ін.) виступає засобом формування діалогічного мислення, ототожненого також з критичним мисленням та побудовою цілісної картини світу зрілої особистості в сучасному світі перенасиченому інформацією задля попередження появи фейкової думки, фальсифікації та недостовірного світобачення.

Висновки. Узагальнення наукових підходів до розуміння феномена «діалогічне мислення» засвідчує, що ця здатність є складною інтегрованою характеристикою, яка поєднує когнітивні, комунікативні та соціальні компоненти розвитку особистості. Попри значну кількість теоретичних напрацювань, питання практичної реалізації діалогічних форм взаємодії в освітньому процесі та особливо – у роботі з дітьми дошкільного віку – залишається недостатньо дослідженим. Аналіз літератури показує, що сформованість діалогічного мислення значною мірою залежить від професійної компетентності педагога, його вміння організовувати змістовний діалог, використовувати діалогічні методи роботи, стимулювати мисленнєву активність дітей і створювати умови для смислотворчої комунікації. Таким чином, логічним продовженням теоретичного аналізу та перспективами дослідження є аналіз готовності педагогів і майбутніх педагогів до формування діалогічного мислення у дітей, що дозволить не лише оцінити стан розробленості питання, а й визначити напрями подальшого удосконалення освітньої практики на ідеях діалогічної педагогіки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Діса О. В. Внутрішній діалог як механізм творчого мислення: Автореф. дис... канд. психол. наук : 19.00.01 / Одес. нац. ун-т ім. І.І.Мечникова. О., 2005. 17 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/publ/REF-0000221699>.
2. Калач Д. М., Марчук І. А. Міжконфесійний діалог як спосіб мислення та існування. *Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах*. Матеріали доповідей та виступів всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 19 листопада 2020 року Вінниця. Видавництво ФОП Кушнір Ю. В. 2020. 204 с. С. 76–80. URL: <https://dspace.vnmu.edu.ua/123456789/6839>.

3. Кириленко Валентина Граціянівна, Хамбір Валентина Юріївна, Писанко Марія Леонідівна. Психологічні особливості розвитку діалогічного мислення у старшокласників. *The 3rd International scientific and practical conference "Research on the development of science and the implementation of technology" (September 16-19, 2025) Hamburg, Germany. International Science Group. 2025. 245 p. 2025. p. 221-231. URL: <https://isg-konf.com/wp-content/uploads/2025/09/RESEARCH-ON-THE-DEVELOPMENT-OF-SCIENCE-AND-THE-IMPLEMENTATION-OF-TECHNOLOGY.pdf#page=222>.*

4. Луцан Н. І. Теорія і практика розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку в мовленнєво-ігровій діяльності: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 / Надія Іванівна Луцан; наук. консультант А. М. Богущ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2006. 467 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/1180>.

5. Мазяр Валерій Михайлович. Психологічні чинники розвитку мислення підлітків у діалогічній взаємодії []. PhD Thesis. Національний університет "Острозька академія". 2013. 321 с. URL: <http://eprints.ua.edu.ua/id/eprint/8596>.

6. Михальчук Ю. О. Діалогічність свідомості особистості та діалогічна взаємодія: психологічний аспект вивчення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2018. Том 2 № 3. С. 74–79. URL: <http://pj.journal.kspu.edu.ua/index.php/pj/article/view/440/410>.

7. Неведченко Оксана. Сократівська діалогічна евристика та її розвитку у зарубіжній і вітчизняній освіті. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 5 (2017). С. 132–145. URL: https://web.archive.org/web/20180604172541id_/https://pedscience.sspu.sumy.ua/wp-content/uploads/2017/11/517ilovepdf_com-132-145.pdf.

8. Проценко І. І. Діалог у педагогічній освіті вищої школи. *Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку* : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (20–21 квітня 2017 року) : збірник тез. Бердянськ : БДПУ, 2017. Ч. 2. 314 с. С. 153–154. URL: https://us.bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2017/05/tezy_chast2.pdf#page=153.

9. Самойлов Олександр Єжєвич. Діалогіка формотворення ідеї як засобу мислення. *Психологія і суспільство*, 2020, 3. С. 5–33. URL: http://www.dgu.com.ua/bitstream/123456789/714/1/%D0%A1%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%B9%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3_%D1%96_%D1%81%D1%83%D1%81%D0%BF_2020_3.pdf.

10. Суходуб Т. Д. Діалогічне мислення: становлення та розвиток. *Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія*. 2021. № 2 (34). URL: file:///C:/Users/itsiupak_ksu/Downloads/13.pdf.

11. Триняк М. В. Евристичний потенціал діалогічної педагогіки: відповідь на виклики інформаційного суспільства. *Мультиверсум. Філософський альманах*, 2008. С. 1. URL: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/38db9d2-d86e-42f6-a7c2-c5e079152cd3/content>.

REFERENCES:

1. Dysa O. V. Vnutrishnii dialog yak mekhanizm tvorchoho myslennia [Internal Dialogue as a Mechanism of Creative Thinking]: Avtoref. dys... kand. psykhol. nauk : 19.00.01. Odes. nats. un-t im. I.I.Mechnykova. O., 2005. 17 c. (in Ukrainian).

2. Kalach D. M.; Marchuk I. A. Mizhkonfesiyni dialog yak sposib myslennia ta isnuvannia [Interfaith Dialogue as a Way of Thinking and Existence]. *Filosofia v suchasnomu naukovomu ta sotsialno-politychnomu dyskursakh Materialy dopovidei ta vystupiv vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu 19 lystopada 2020 roku Vinnytsia. Vydavnytstvo FOP Kushnir Yu. V. 2020. 204 s. S. 76–80. (in Ukrainian).*

3. Kyrylenko Valentyna Hratsiianivna, Khambir Valentyna Yuriivna, Pysanko Mariia Leonidivna. Psykholohichni osoblyvosti rozvytku dialohichnoho myslennia u starshoklasnykiv [Psychological Features of the Development of Dialogical Thinking in Senior School Students]. *The 3rd International scientific and practical conference "Research on the development of science and the implementation of technology" (September 16–19, 2025) Hamburg, Germany. International Science Group. 2025. 245 p. 2025. p. 221–231. (in Ukrainian).*

4. Lutsan N. I. Teoriia i praktyka rozvytku zviaznoho movlennia ditei doshkilnoho viku v movlennievo-ihrovii diialnosti [Theory and Practice of Developing Coherent Speech in Preschool Children through Speech-and-Play Activities]: dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.02 / Nadiia Ivanivna Lutsan; nauk. konsultant A. M. Bohush; Pivdennoukr. derzh. ped. un-t im. K. D. Ushynskoho. Odesa, 2006. 467 s. (in Ukrainian).

5. Maziar Valerii Mykhailovych. Psykholohichni chynnyky rozvytku myslennia pidlitkiv u dialohichnii vzaiemodii [Psychological Factors of Adolescents' Thinking Development in Dialogical Interaction]. PhD Thesis. Natsionalnyi universytet "Ostrozka akademiia". 2013. 321 s. (in Ukrainian).

6. Mykhalchuk Yu. O. Dialohichnist svidomosti osoby-stosti ta dialohichna vzaiemodiia: psykholohichniy aspekt vyvchennia [Dialogical Nature of Personality Consciousness and Dialogical Interaction: A Psychological Perspective]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriia «Psykhologichni nauky»*. 2018. Tom 2/ № 3. S. 74–79. (in Ukrainian).

7. Nefedchenko Oksana. Sokrativska dialohichna evrystyka ta yii rozvytok u zarubizhnii i vitchyzniani osviti [Socratic Dialogical Heuristics and Its Development in Foreign and Domestic Education]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii*. 5 (2017). S. 132–145. (in Ukrainian).

8. Protsenko I. I. Dialoh u pedahohichnii osviti vyshchoi shkoly [Dialogue in Higher Pedagogical Education]. *Nauka III tysiacholittia: poshuky, problemy, perspektyvy rozvytku : materialy I Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii (20-21 kvitnia 2017 roku) : zbirnyk tez. Berdiansk : BDPU, 2017. Ch. 2. 314 s. S. 153–154. (in Ukrainian).*

9. Samoilov Oleksandr Yezhyievych. Dialohika formotvorenna idei yak zasobu myslennia [The Dialogic Forming

of an Idea as a Means of Thinking]. *Psykhologhiia i suspilstvo*, 2020, 3. S. 5–33. (in Ukrainian).

10. Sukhodub T. D. Dialohichne myslennia: stanovlennia ta rozvytok [Dialogical Thinking: Formation and Development]. *Visnyk NAU. Serii: Filosofiia. Kulturolohiia*. 2021. № 2 (34). (in Ukrainian).

11. Tryniak M. V. Evrystychnyi potentsial dialohichnoi pedahohiky: vidpovid na vyklyky informatsiinoho sus-

pilstva [The Heuristic Potential of Dialogical Pedagogy: Responding to the Challenges of the Information Society]. *Multyversum. Filosofskyi almanakh*, 2008. S. 1–6. (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції: 25.09.2025

Прийнята до друку: 24.10.2025

Опублікована: 26.12.2025